

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства захисту
довкілля та природних ресурсів
України

_____ 2022 року № _____

**Примірне положення
про регіональні центри моніторингу довкілля**

1. Це Положення визначає основні вимоги до створення та забезпечення функціонування регіональних центрів моніторингу довкілля, організації взаємодії суб'єктів моніторингу довкілля у процесі здійснення моніторингу довкілля та забезпечення органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування інформацією для прийняття управлінських рішень в галузі охорони навколишнього природного середовища та інформування населення про стан довкілля.

2. Регіональний центр моніторингу довкілля є елементом державної системи моніторингу довкілля в регіоні, який створюється з метою підвищення ефективності управління екологічним станом регіону за рахунок інтеграції екологічної інформації в інформаційно-аналітичну систему даних, комплексного аналізу екологічного стану довкілля та прогнозування його змін, забезпечення органів державної влади та місцевого самоврядування необхідною інформацією про стан довкілля при вирішенні питань у разі необхідності прийняття управлінських рішень у галузі охорони навколишнього природного середовища, інформаційно-аналітичної підтримки прийняття управлінських рішень галузі охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання природних ресурсів та екологічної безпеки, а також для проведення робіт та послуг на які не передбачене бюджетне фінансування.

Регіональний центр моніторингу довкілля забезпечує в регіоні функціонування системи моніторингу довкілля, яка охоплює пріоритетні напрямки та завдання моніторингу довкілля в межах території визначеного регіону, координація та участь у забезпеченні виконання заходів державних та регіональних програм, заходів і інших дій щодо моніторингу довкілля та забезпечення взаємодії регіональних структур системи моніторингу довкілля з Міндовкілля.

3. Основними завданнями Регіонального центру моніторингу довкілля є:

- 1) збір даних та інформації від суб'єктів моніторингу довкілля регіону;
- 2) обробка даних та інформації, які одержані від суб'єктів моніторингу довкілля регіону;
- 3) збереження даних та інформації у вигляді баз даних та узагальнених результатів їх обробки;
- 4) забезпечення передачі даних та інформації від суб'єктів моніторингу довкілля до єдиної екологічної платформи «ЕкоСистема»;
- 5) аналіз даних та інформації з питань моніторингу довкілля з метою оцінки стану довкілля в регіоні та прогноз його змін;
- 6) надання аналітичної, оцінювальної та прогнозовної інформації про стан довкілля регіону структурним підрозділам обласної, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, органам державної влади, місцевого самоврядування та громадськості;
- 7) розроблення науково-обґрунтованих рекомендацій для прийняття управлінських рішень щодо запобігання негативним змінам стану довкілля та дотримання вимог екологічної безпеки;
- 8) сприяння своєчасному отриманню, комплексному обробленню та використанню екологічної інформації, що надходить від суб'єктів моніторингу, впровадження нових методів, засобів спостережень і вимірів та автоматизованих систем контролю;
- 9) удосконалення програмних продуктів, що стосуються моніторингу довкілля, розробка прогнозних і аналітичних моделей, баз та банків даних, інформаційно-аналітичних бюлетенів, створення і забезпечення роботи регіонального екологічного інтернет-порталу.
- 10) надання методичних, консультаційних та інших послуг суб'єктам господарювання з питань охорони навколишнього природного середовища та раціонального використання природних ресурсів.
- 11) популяризація природоохоронної діяльності, організація підготовки та підвищення кваліфікації фахівців з питань охорони навколишнього природного середовища;
- 12) забезпечення органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування інформацією для прийняття ефективних управлінських рішень в галузі охорони навколишнього природного середовища.

4. Структура регіонального центру моніторингу довкілля визначається виходячи з задач, які на нього покладені.

Основною складовою регіонального центру моніторингу довкілля є програмно-технічний комплекс.

Програмно-технічний комплекс регіонального центру моніторингу довкілля є сукупністю компонентів технічного, програмного забезпечення які містять дані та інформацію про стан довкілля, яка придатна для зручного користування та доступна для громадськості, у тому числі у електронній формі.

5. Технічне обладнання має включати:

1) сервер інформаційних ресурсів призначений для приймання, обробки і зберігання даних, що надходять від суб'єктів моніторингу, а також усіх інших баз даних;

2) автоматизовані робочі місця призначені для реєстрації, акумуляції, відображення та аналізу результатів оцінки якості довкілля (автоматизоване робоче місце адміністратора банку даних та автоматизоване робоче місце фахівців регіонального центру моніторингу довкілля);

3) сервер зовнішніх комунікацій, комунікаційні пристрої та лінії зв'язку призначені для приймання даних від автоматизованих робочих місць віддалених користувачів, попереднього контролю, опрацювання і внесення даних та інформації до відповідних баз даних;

4) до складу технічного комплексу регіонального центру моніторингу довкілля може входити мережа автоматизованих постів спостережень підпорядкованих органам місцевого самоврядування.

6. Програмне забезпечення має складатися з:

1) банку інформаційних ресурсів;

2) загального програмного забезпечення автоматизованого робочого місця та серверів;

3) спеціального програмного забезпечення.

Для збереження та захисту інформації у регіональному центрі моніторингу довкілля має бути передбачено захист програмно-технічного комплексу від несанкціонованого доступу.

7. Основою інформаційних ресурсів регіонального центру моніторингу довкілля мають бути бази даних, які розподіляються по інформаційним напрямкам (по підсистемам державної системи моніторингу довкілля) і які у сукупності складають Загальний банк інформаційних ресурсів.

Структура Загального банку інформаційних ресурсів регіонального центру моніторингу довкілля складається з 6 банків даних, що сформовані за принциповими тематичними ознаками: аналітичний; ресурсний; об'єктовий (дані вимірів об'єктів довкілля); фактори впливу; кризовий; довідковий.

Структура Загального банку інформаційних ресурсів системи моніторингу довкілля в регіоні та баз даних, структури, що надають інформацію наведено у додатку 1.

Джерелами інформації для баз даних можуть бути дані спостережень мережі моніторингу довкілля, звіти, кадастри, розрахунки, експертні оцінки фахівців, модельні прогнози, а також бази даних, що включають інформацію статистичного або адміністративного характеру.

Відповідальність за достовірність даних, що надаються до регіонального центру моніторингу довкілля і включаються до інформаційних ресурсів системи моніторингу довкілля в регіоні покладається на посадових осіб суб'єктів, що їх надають. Підставою для постійного отримання інформації мають бути відповідні угоди про співпрацю.

8. Спеціальне програмне забезпечення.

Комплексний аналіз результатів вимірів та інші завдання мають проводитись за допомогою спеціального програмного забезпечення регіонального центру моніторингу довкілля, яке для забезпечення єдності і заданої точності вимірювань має бути сумісними з метрологічними характеристиками засобів вимірювальної техніки постів спостережень.

Спеціальне програмне забезпечення є програмним забезпеченням верхнього рівня системи моніторингу довкілля в регіоні, яке повинно бути узгоджено зі спеціальним програмним забезпеченням автоматизованої системи моніторингу довкілля нижнього рівня (автоматизованих постів).

До складу спеціального програмного забезпечення регіонального центру моніторингу довкілля входить:

- 1) спеціальне програмне забезпечення сервера;
- 2) спеціальне програмне забезпечення автоматизованого робочого місця;
- 3) програмне забезпечення картографічного відображення та аналізу.

9. Регіональний центр моніторингу довкілля забезпечує інформаційну взаємодію в системі моніторингу довкілля в регіоні.

Інформаційна взаємодія суб'єктів системи моніторингу довкілля в регіоні має забезпечувати обмін узгодженою за складом, формою та структурою даних, періодичністю формування та передачі інформації щодо стану довкілля між суб'єктами моніторингу довкілля через регіональний центр моніторингу довкілля,

Інформаційна взаємодія здійснюється на підставі угоди про спільну діяльність.

10. Інформація, яка отримана в результаті діяльності регіонального центру моніторингу довкілля може використовуватися для:

1) оперативного забезпечення інформаційних потреб центральних органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування у наданні відомостей про стан довкілля для прийняття ефективних управлінських рішень, контролю щодо дотримання вимог природоохоронного законодавства, екологічної безпеки, збереження природного середовища та раціонального природокористування;

2) забезпечення прав населення на отримання інформації про стан довкілля;

3) задоволення потреб підприємств, установ, організацій у інформації про стан довкілля для прийняття рішень щодо дотримання вимог екологічної безпеки;

4) інформаційного забезпечення державних органів, до компетенції яких відноситься виконання зобов'язань України за міжнародними угодами;

5) прогнозування за результатами спостережень можливих змін стану довкілля, медико-біологічних та соціальних наслідків екологічної діяльності у поєднанні з соціальними факторами, оцінка ризику;

6) моделювання шляхів досягнення екологічно безпечного стану, створення багатofакторних моделей екологічно безпечного розвитку регіону;

7) популяризації екологічних знань шляхом розширення використання можливостей засобів масової інформації (створення спеціальних теле- та радіопрограм, інформаційних каналів Internet, видання відповідної літератури), доведення інформації про стан довкілля до населення та світової спільноти;

8) підготовки інформації до проектів звітності про стан довкілля тощо.

11. Регіональний центр моніторингу довкілля може утворюватися як:

структурний підрозділ у складі обласних, Київської і Севастопольської міських державних адміністрацій з питань охорони навколишнього природного середовища;

комунальне підприємство, яке підпорядковане виконавчому органу обласної, Київської і Севастопольської міської державної адміністрації з питань охорони навколишнього природного середовища.

Положення про регіональний центр моніторингу довкілля затверджується обласною, Київською і Севастопольською міською державною адміністрацією відповідного регіону.

Зміни та доповнення до положень вносяться шляхом викладення його в новій редакції та реєструються відповідно до чинного законодавства.

Організаційне та матеріально-технічне забезпечення, штатний розпис, кошторис доходів та видатків на утримання регіонального центру моніторингу довкілля затверджує Голова обласної, Київської та Севастопольської міських рад.

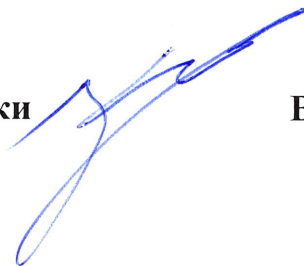
Регіональний центр моніторингу довкілля здійснює господарську діяльність, спрямовану на досягнення соціальних та інших результатів.

Відносини регіональний центру моніторингу довкілля з іншими суб'єктами господарювання в усіх сферах виробничої та соціальної діяльності виникають з договорів.

Для ознайомлення громадськості з інформацією щодо стану довкілля в регіоні в регіональному центрі моніторингу довкілля створюється окремий інформаційний вебсайт із зворотним зв'язком, куди юридичні та фізичні особи можуть надавати свої пропозиції та запити щодо відповідної екологічної інформації.

Фінансування роботи регіонального центру моніторингу довкілля має здійснюватися за рахунок коштів обласних (місцевих) бюджетів, зокрема обласного фонду охорони довкілля та інших джерел, не заборонених законодавством.

**Директор Департаменту
запобігання промислому
забрудненню та кліматичної політики**

Вікторія КИРЕЄВА

Додаток 1 до Примірного положення
про регіональні центри моніторингу
довкілля
(пункт 7)

**Структура Загального банку інформаційних ресурсів системи моніторингу
довкілля в регіоні та баз даних, структури, що надають інформацію**

№ з/п	Назва	Зміст	Структури, що надають інформацію
1	2	3	4
1	Банк 1 Аналітичний	У базах даних , які входять до цього блоку, має зберігатись та накопичуватись інформація, отримана за результатами аналітичного огляду та узагальнення даних моніторингу	
1-1	База даних	звіти, комплексні огляди, аналітичні висновки, оцінки, результати наукових фундаментальних та прикладних досліджень, що стосуються довкілля регіону	Всі суб'єкти системи моніторингу довкілля в регіоні та залучені наукові заклади
1-2	База даних	дані, що стосуються виконання програм транскордонного моніторингу, виконання міжнародних і міждержавних зобов'язань в рамках регіону, звіти та аналітичні огляди щодо стану довкілля України, Європи тощо	Всі суб'єкти системи моніторингу довкілля в регіоні і підприємства, що мають систему моніторингу
1-3	База даних	аналітичні програми розроблення моделей управлінських рішень та прогнози щодо стану довкілля регіону	Всі суб'єкти системи моніторингу довкілля в регіоні і підприємства, що мають систему моніторингу
1-4	База даних	звіти та пропозиції по результатах функціонування системи моніторингу	Всі суб'єкти системи моніторингу довкілля в регіоні і підприємства, що мають систему моніторингу
2	Банк 2 Ресурсний	У базах даних, які входять до цього блоку, має зберігатись та накопичуватись інформація, отримана за результатами ведення обліку та моніторингу використання природних ресурсів регіону:	

2-1	База даних	облік забруднюючих речовин в атмосферне повітря	Всі суб'єкти системи моніторингу довкілля в регіоні і підприємства, що мають систему моніторингу
2-2	База даних	використання ресурсів поверхневих вод та їх облік	Всі суб'єкти системи моніторингу довкілля в регіоні і підприємства, що мають систему моніторингу
2-3	База даних	використання ресурсів підземних вод та їх облік	Всі суб'єкти системи моніторингу довкілля в регіоні і підприємства, що мають систему моніторингу
2-4	База даних	використання земель і ґрунтів та їх облік	Всі суб'єкти системи моніторингу довкілля в регіоні і підприємства, що мають систему моніторингу
2-5	База даних	облік лісового фонду та використання лісових ресурсів	Всі суб'єкти системи моніторингу довкілля в регіоні і підприємства, що мають систему моніторингу
2-6	База даних	облік та характеристики природних територій та об'єктів, в тому числі природно-заповідного фонду	Всі суб'єкти системи моніторингу довкілля в регіоні і підприємства, що мають систему моніторингу
2-7	База даних	облік та використання біологічних ресурсів	Всі суб'єкти системи моніторингу довкілля в регіоні і підприємства, що мають систему моніторингу
3	Банк 3 Об'єктовий	У базах даних, які входять до цього блоку, має зберігатись та накопичуватись інформація, отримана за результатами ведення моніторингу стану об'єктів довкілля	

3-1	База даних	стану атмосферного повітря, що включає інформацію щодо забруднення атмосферного повітря в містах і селищах, на природоохоронних та рекреаційних територіях, забруднення атмосферних опадів, радіаційної обстановки на пунктах мережі спостережень	Всі суб'єкти системи моніторингу довкілля в регіоні і підприємства, що мають систему моніторингу
3-2	База даних	стану поверхневих вод, що включає інформацію щодо забруднення поверхневих вод, транскордонного перенесення забруднюючих речовин з поверхневими водами	Всі суб'єкти системи моніторингу довкілля в регіоні і підприємства, що мають систему моніторингу
3-3	База даних	стану підземних вод, що включає інформацію щодо забруднення підземних вод, в тому числі ґрунтових	Всі суб'єкти системи моніторингу довкілля в регіоні і підприємства, що мають систему моніторингу
3-4	База даних	води в системах водопостачання питного, промислового міжгалузевого та сільськогосподарського	Всі суб'єкти системи моніторингу довкілля в регіоні і підприємства, що мають систему моніторингу
3-5	База даних	стану земель, що включає інформацію щодо забруднення і порушення земель, у тому числі сільськогосподарського призначення та стану ґрунтів на цих землях	Всі суб'єкти системи моніторингу довкілля в регіоні і підприємства, що мають систему моніторингу
3-6	База даних	стану лісів, що включає інформацію щодо забруднення і пошкодження лісів, лісової рослинності та фауни, лісових ґрунтів	Всі суб'єкти системи моніторингу довкілля в регіоні і підприємства, що мають систему моніторингу
3-7	База даних	стану геологічного середовища, що включає інформацію щодо обліку та характеристики екзогенних та ендегенних геологічних процесів, геохімічного стану ландшафтів, геофізичних полів	Всі суб'єкти системи моніторингу довкілля в регіоні і підприємства, що мають систему моніторингу

3-8	База даних	Стану зелених насаджень у містах і селищах міського типу	Всі суб'єкти системи моніторингу довкілля в регіоні і підприємства, що мають систему моніторингу
4	Банк 4 Фактори впливу	У базах даних, які входять до цього блоку, має зберігатись та накопичуватись інформація, отримана за результатами моніторингу та контролю факторів впливу на довкілля - основних забруднювачів довкілля:	
4-1	База даних	джерел викидів забруднюючих речовин у атмосферне повітря, у тому числі стаціонарних та пересувних	Всі суб'єкти системи моніторингу довкілля в регіоні і підприємства, що мають систему моніторингу
4-2	База даних	джерел забруднення поверхневих вод суші, підземних вод	Всі суб'єкти системи моніторингу довкілля в регіоні і підприємства, що мають систему моніторингу
4-3	База даних	джерел забруднення та процесів структурного руйнування і погіршення стану ґрунтів на землях сільськогосподарського призначення, земель не сільськогосподарського використання	Всі суб'єкти системи моніторингу довкілля в регіоні і підприємства, що мають систему моніторингу
4-4	База даних	поводження з відходами, у тому числі стану і впливу місць та об'єктів їх утворення, зберігання та видалення, транскордонного обігу відходів	Всі суб'єкти системи моніторингу довкілля в регіоні і підприємства, що мають систему моніторингу
4-5	База даних	факторів небезпечного підняття рівня ґрунтових вод на території населених пунктів	Всі суб'єкти системи моніторингу довкілля в регіоні і підприємства, що мають систему моніторингу

4-6	База даних	фізичних факторів впливу на людей та біоту, як то акустичний вплив та вплив випромінювань тощо	Всі суб'єкти системи моніторингу довкілля в регіоні і підприємства, що мають систему моніторингу
5	Банк 5 Кризовий	До цього банку входять бази даних, що стосуються кризових та надзвичайних екологічних ситуацій, а також інформація спеціального призначення:	
5-1	База даних	комплексні дані спеціального моніторингу зони відчуження та зони безумовного (обов'язкового) відселення	Всі суб'єкти системи моніторингу довкілля в регіоні і підприємства, що мають систему моніторингу
5-2	База даних	відомості щодо небезпечних екологічних ситуацій внаслідок техногенних аварій, катастроф та надзвичайних явищ природного характеру	Всі суб'єкти системи моніторингу довкілля в регіоні і підприємства, що мають систему моніторингу
5-3	База даних	відомості щодо екологічно небезпечних об'єктів	Всі суб'єкти системи моніторингу довкілля в регіоні і підприємства, що мають систему моніторингу
5-4	База даних	інформація про порушення природоохоронного законодавства, що потребує організації спеціального моніторингу ліквідації наслідків	Всі суб'єкти системи моніторингу довкілля в регіоні і підприємства, що мають систему моніторингу
5-5	База даних	ситуативні моделі розвитку та плани дій у кризових ситуаціях	Всі суб'єкти системи моніторингу довкілля в регіоні і підприємства, що мають систему моніторингу
5-6	База даних	спеціальна інформація як, наприклад, показники захворюваності населення регіону, що пов'язані з екологічним станом	Всі суб'єкти системи моніторингу довкілля в регіоні і підприємства, що мають систему моніторингу

6	Банк 6 Довідковий	До цього блоку включається допоміжна довідкова інформація в тематичних базах даних та інформаційне забезпечення для роботи з ними за напрямками:	
6-1	База даних	законодавчі акти, нормативні і методичні документи з питань ведення моніторингу довкілля	Всі суб'єкти системи моніторингу довкілля в регіоні і підприємства, що мають систему моніторингу
6-2	База даних	Гранично допустимі концентрації вмісту забруднюючих речовин в об'єктах довкілля, нормативи стану природних об'єктів, дані щодо природних фонових концентрацій вмісту речовин в об'єктах довкілля	Всі суб'єкти системи моніторингу довкілля в регіоні і підприємства, що мають систему моніторингу
6-4	База даних	відомості щодо складу, оснащення та методичного забезпечення мереж спостережень суб'єктів регіональних центрів моніторингу довкілля	Всі суб'єкти системи моніторингу довкілля в регіоні
6-5	База даних	просторові дані, що використовуються для створення єдиного інформаційного простору в системі моніторингу довкілля	
6-6	База даних	статистичні дані загального, економічного та соціального напрямку області та країни	Обласне управління статистики
6-7	База даних	словники та тезауруси, класифікатори	Регіональний центр моніторингу довкілля